

Vysokou informační hodnotu nabízí práce doc. Spousty v části zabývající se typy vizuálií (s. 36–66), když následně vhodně připomíná fenomén kognitivní imaginace ve smyslu schopnosti zpracovávat informace. Sociologická dimenze problematiky je pak ilustrována poznámkou o významu symbolů, znaků kódů a piktogramů, které ve zjednodušené formě pohotově informují masu lidí v kontextu zrychleného (a mnohdy chaotického) rytmu soudobé postmoderní společnosti zaměřené na rychlou proměnlivost jevů a zážitků. Vizualizaci z pohledu pedagogického snad nelze lépe ilustrovat než autorem monografie trefně aktualizované zásady J. A. Komenského: „Budiž učitelům zlatým pravidlem, aby všechno bylo předváděno všem smyslům, kolika možno“. Pro praxi vyučovacího procesu pak monografie pro práci s informacemi rází na půdě vizuální výchovy zásadu vnímavosti, aktivní manipulace, variantnosti a tvořivosti. Tedy schopnosti zobrazení nejen číst, ale také je vytvářet.

Na praxi vizualizace pedagogických disciplín zaměřených závěrečných cca 250 stran textu je pozoruhodná systematická zpracování tohoto nesporně náročného úkolu: Počínaje přehledným vymezením základních pedagogických disciplín až po zcela novátorskou prezentaci vizualizace aplikovaných edukologických speciálních oborů. V této široce tematicky rozkročené problematice zaujmou zřejmě čtenáře příslušné tabulky týkající se koncepce vzdělávání, forem výchovy, stylů výchovy se zřetelem ke kázeňským požadavkům, třídimenzionální struktura osobnosti učitele či podrobná Wilmsenova pozorovací škála adaptability.

Bohatě obrazově a tematicky uceleně koncipovaná monografie doc. Vladimíra Spousty je vybavena vedle literárních odkazů i jmenným a věcným rejstříkem; nad běžný rámec i zamyšlením nad nesporně

obdivuhodnou životní a profesní dráhou autora a výňatky z názorů tří recenzentů práce. Mnohaleté systematické a nezpochybnitelně plodné úsilí autora fruktifikované v této obsáhlé mnohostranně využitelné monografii nesporně naplní zamýšlený cíl: Zprůhlednit a zpřístupnit širší pedagogické veřejnosti ty edukologické problémy, které tvoří teoretickou a terminologickou výbavu oboru.

A. Sekot

* Brno: Tribun EU, 2014, 326 s.

Martin Dosedla: Profesní orientace žáků s lehkou mentální retardací*

Jednou ze závažných otázek týkajících se osob se zdravotním postižením je problematika jejich adekvátního pracovního uplatnění. Práce patří mezi základní potřeby, je charakteristickým atributem dospělosti a samostatnosti každého člověka, bez ohledu na to, zdali jde o jedince zdravého, nebo zdravotně handicapovaného. Dílčím aspektem této aktuální problematiky se ve své monografii *Profesní orientace žáků s lehkou mentální retardací s akcentem na využití multimediálních výukových opor* věnuje Ing. Martin Dosedla, Ph.D.

Pozornost zaměřuje na žáky základních škol s lehkou mentální retardací, u nichž z výchovně-vzdělávacího pohledu řeší problematiku profesní orientace a volby povolání. Jde o přepracovanou verzi disertační práce, kterou autor obhájil na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v roce 2013. Kromě pečlivého teoretického uchopení profesní orientace a volby povolání žáků s lehkou mentální retardací v ní autor zprostředkovává poznatky

z vlastního empirického šetření a představuje návrh multimediální výukové opory.

V první kapitole, jež je rozšířeným úvodem, jsou vymezeny základní pojmy a koncepty, které jsou podrobně rozpracovány v dalších částech práce. Ve druhé kapitole jsou popsány aspekty vzdělávání žáků s mentálním postižením a zhodnoceny klady a zápory vzdělávacích trendů prosazovaných v českých podmínkách. Třetí kapitola je věnována profesní orientaci a volbě povolání žáků s lehkým mentálním postižením. Vedle vymezení profesní orientace a kariérových teorií se zde autor podrobně zabývá možnostmi dalšího vzdělávání a specifiky kariérového poradenství určeného této skupině žáků. Čtvrtá kapitola je zaměřena na deskripci progresivních metod využitelných při přípravě žáků na volbu povolání. Výchozíkem je teorie programovaného učení, jež je v monografii prezentována v kontextu e-learningu a e-contentu. Přínosem kapitoly je rovněž základní přehled a konstruktivní posouzení dostupných on-line opor pro volbu povolání žáků s lehkou mentální retardací a metodika tvorby výukové opory, která syntetizuje didaktický přístup s obecnými postupy vývoje softwarového produktu. Vědecký přínos monografie lze spatřovat v empirickém šetření, jehož metodologie je pečlivě popsána v páté kapitole. Autor si vytkl cíl poznat a popsat charakteristiky profesní orientace žáků s lehkou mentální retardací z pohledu učitele (zaměřuje se např. na preference oborů a profesí žáky, typické problémy profesní orientace, podporu k volbě povolání ve školních podmínkách), zjistit potřebu učitelů a vhodnou náplň výukové opory pro naplnění edukačních cílů v oblasti profesní orientace. K naplnění cílů zvolil autor hloubkové polostrukturované rozhovory se šesti učiteli základních škol praktických. Výsledky kvalitativní analýzy jsou předloženy v šesté kapitole.

Nové poznatky jsou doplněny vhodně vybranými citacemi z rozhovorů. Na základě empirického šetření je v sedmé kapitole navržena ucelená multimediální výuková opora pro podporu volby povolání žáků s lehkou mentální retardací. Závěrečná osmá kapitola obsahuje výsledky pilotního ověření výukové opory. Zjištěné nedostatky vyústily v návrh změn a doporučení pro perspektivní tvorbu výukových opor.

Úskalím monografie M. Dosedly je její široký záběr. Monografie je průsečíkem tří hlavních problematik: (1) volby povolání, profesní orientace a kariérového rozhodování, (2) výuky žáků s lehkým mentálním postižením, (3) tvorby multimediálních výukových opor a jejich využití ve výuce. Důsledkem je zpracování převážně bazálních teoretických poznatků, které navíc stojí vedle sebe, bez snahy autora o jejich důkladnější provázání. Předností vědecké monografie je její interdisciplinární charakter a přesah do aplikační roviny. Zde se projevuje erudovanost a schopnost analytického myšlení autora jak v oblasti informačních technologií, tak metodicko-didaktické. Monografie otevřela otázky, jejichž intenzivní řešení je jedním z předpokladů zlepšení budoucího uplatnění žáků s lehkým mentálním postižením na trhu práce.

P. Hladá

* Brno: Masarykova univerzita, 2014, 175 s.

Muchina, Ludmila – Vaculík, Jaroslav a kol.: Dějiny Čechů na Ukrajině*

Oborná erudovanost brněnského historika Jaroslava Vaculíka přispěla k úspěchu publikačního počínu, který shodou okolností reaguje na zvýšený zájem veřejnosti o dění na neklidné Ukrajině. Dílo